

»Pišemo zato, ker imamo filme radi in z njimi mislimo svet.«

ANA ŠTURM

»Zakaj pisati film? Odgovorov na zastavljeno vprašanje je najbrž toliko kot filmskih piscev. Pišemo zato, da bolje vidimo. Da filme povezujemo z drugimi deli kulture in družbenega življenja in raziskujemo, kako jih osvetljujejo, da iščemo njihov pomen znotraj filmske umetnosti, filmske zgodovine, analiziramo filmske forme in strukture, razpiramo njihov filozofski pomen ... in jih približujemo bralcem, gledalcem. Pišemo zato, ker imamo filme radi in z njimi mislimo svet. Tudi zato, ker je tisto, kar nas gane, premakne in navdušuje, lepo še s kom deliti.«¹

K temu odstavku, ki ga je v uvodniku posebne tematske številke revije Ekran o filmski kritiki zapisala takratna urednica Nika Bohinc, se pogosto vračam. Po navadi takrat, ko se brez besed znajdem pred hromečo praznino wordovega dokumenta na zaslonu računalnika. V njih vedno znova najdem navdih in tisti dobro znani občutek ljubezni do filma, ki me osvobodi strahu in mi da pogum, da skušam po najboljših močeh ubesediti tisto, kar se me je v temi kinodvorane dotaknilo. Nikine besede so kot mantra. *Pišem zato, ker imam filme rada in z njimi mislim svet.*

Pričujoči tekst pa danes lahko pišem tudi zato, ker mi je Nika Bohinc kot prva dala priložnost za to delo. Odprla mi je vrata oziroma prostor na straneh revije in prijazno poskrbela za strokovno podporo. Morda se sliši samoumevno. Pa ni. Med drugim mi je recimo svetovala, da naj po kakem antikvariatu

pobrskam za takrat že davno razprodanim *Filmskim leksikonom*, ki sem ga nekoliko kasneje po naključju našla na stojnici v Kranju. Najbrž je odveč zapisati, da je to knjiga, ki je poleg računalnika vedno na moji mizi. Poleti 2008, potem ko sem se udeležila vrste predavanj Male šole pogleda, sta me Nika in takratni pomočnik urednice Matic Majcen povabila, da za Ekranovo rubriko Spregledano poskusno napišem kratek prispevek o filmu Wong Kar Waia **Moje borovničeve noči** (*My Blueberry Nights*, 2007). Recenzija omenjenega filma, z naslovom *Ste za kos borovničeve pite?*, je bila – na moje presenečenje – objavljena v številki september-oktober 2008.

Niko sem prvič srečala na eni od filmskih delavnic Slovenske kinoteke. Delavnica je hotelu Šport v Postojni potekala med 22. in 24. februarjem 2008. V Postojno sem se odpravila z vlakom in na njem sem takoj lahko prepoznala druge udeležence delavnice. Vsi so namreč brali Ekran. V konferenčni dvorani hotela sem takrat prvič videla filme, kot so Antonionijeva **Povečava** (*Blow up*, 1966), Resnaisov **Lani v Marienbadu** (*L'Année dernière à Marienbad*, 1961) in Markerjev **Mesto slovesa** (*La Jetée*, 1962). Predavali so Boštjan Miha Jambreč, Miha Mazzini, Klemen Belhar in Mitja Reichenberg. Zadnji dan delavnice je bil poleg predavanj namenjen tudi predstavitvi revije Ekran. Po krajšem izletu v zgodovino in dejavnosti revije nam je Nika pokazala kratki film Janeza Burgerja **Na sončni strani Alp** (2007) in nam dala nalogo, da pripravimo nekaj izhodišč za pisanje o omenjenem filmu. Bila sem edina, ki je omenila, da bi jo pri pisanju zanimala povezava s filmoma v **Kraljestvu zlatoroga** (Janko

¹ Nika Bohinc: Filmske besede, (uvodnik) v Ekranu letnik 32 / XLIV, februar-marec 2007, str. 3.

Nika Bohinc

Ravnik, 1931) in **Triglavske strmine** (Ferdo Delak, 1932). Pojma nimam, od kod sem vedela za ta dva naslova, ampak ob gledanju Burgerjevega kratkega filma sta bila moja prva asociacija.

Nika nas je v Postojni povabila tudi na drugo Ekranovo delavnico filmske kritike. Mala šola pogleda je potekala v miniaturnem kinu takratne Kiberpipe na Kersnikovi 6 v Ljubljani. V marcu, aprilu in maju smo tam vsak torek ob 18. uri poslušali predavanja Ekranovih sodelavcev – Zdenka Vrdlovca, Jožeta Dolmarka, Miklavža Komelja, Melite Zajc, Nila Baskarja, Simona Popka, Jurija Medena in Vlada Škafarja – ter gledali filme, ki so jih izbrali. Na delavnicah smo se ukvarjali s tem, kako pisec misli in ubesedi filmsko estetiko, kinematografske elemente, socialno-politični pomen filma in njegov kontekst v filmski zgodovini. V enem od zvezkov imam še vedno zapisan Škafarjev citat z nekega takratnega srečanja: »Pisanje o filmu je ustvarjalno dejanje: nobene razlike ni med ustvarjanjem filma in ustvarjanjem besedila o filmu.«

Po zaključku Male šole pogleda smo morali o enem izmed filmov, ki smo si jih ogledali, napisati recenzijo. Izbrala sem film Aleksandra Sokurova **Aleksandra** (2007), ki nam ga je pokazal Vlado Škafar. »Sokurov je pri Aleksandri vztrajal, da se film, ki je navsezadnje tudi neponovljiv del življenja, kljub nevarnim razmeram posname v Čečeniji, kjer zemlja in zrak govorita svojo zgodbo. S tem je ustvaril neke vrste dokumentarno ozračje, realen prostor onkraj dobrega in zlega, ki govori sam zase, ozračje, ki mu ga drugače nikakor ne bi uspelo ujeti.« Te besede so bile med prvimi, ki sem jih napisala o kateremkoli filmu. Na podlagi teksta o *Aleksandri* je kak mesec

pozneje sledilo povabilo za prispevek o že omenjenem filmu *Moje borovničeve noči*. Ko sem oddala prvi osnutek, sem se z Niko srečala v njeni pisarni na Metelkovi. Tesen pisarniški prostor je bil z vseh strani založen s starimi izvodi Ekranov. Ko sva se pogovorili, kaj bi bilo treba v tekstu še popraviti, mi je v roke potisnila tri Ekranove starejšega letnika in mi rekla, naj si, preden se znova lotim teksta, preberem še, kaj je bilo o filmih Wong Kar Waia že napisano.

»Vsakič, ko odprem omaro, v kateri so shranjeni vsi letniki Ekranov, od 1962 naprej, v njem najdem dragoceno branje.«² Nika se je dobro zavedala pomena znanja, zbranega na neprešteti filmskih straneh, pa tudi tega, da to znanje nima prave vrednosti, če ga – tako kot ljubezni do filma – z nekom ne deliš. Kljub (pre)kratko odmerjenemu času je kot urednica Ekranov in idejna vodja Male šole pogleda v domačem filmsko-kritičnem prostoru pustila pomemben pečat. Pod njenim mentorstvom in pod mentorstvom njene ekipe se je izobrazila cela generacija mladih filmskih kritikov. V uvodniku, s katerim sem začela pot spominov in filmskega tovarništva, ki se vije pred vami, Nika zapiše tudi, da filmski kritiki, kadar ne pišejo o filmih, pišejo o sebi, saj je pisanje vedno intimno in subjektivno početje. O Niki žal lahko pišem samo tako, da pišem o sebi. O njej lahko pišem kot o osebi, s katero se je moja pot prekrizala vsega trikrat, in hkrati tisti, ki je nepovratno zaznamovala moje življenje in njegova jadra usmerila v razburkano filmsko morje.

² Prav tam.